

SECCIÓ DE SENDERS

A.E.TALAIA

DEL BAIX EBRE AL SOLSONÈS

12ª Etapa : SARRAL - FORÈS - SAVELLA - EL FONOLL - PASSANANT

29 de novembre 1992

HORARI PREVIST

Sortida de Vilanova i la Geltrú.	6.30 h
Sarral. Esmorzar.	8 h
Inici de l'etapa.	8.30 h
Forès. Reagrupament.	10.40 h
	11 h
Savella. Reagrupament.	12.10 h
	12.30 h
El Fonoll. Reagrupament.	13.05 h
	13.25 h
Carretera de Passanant. Reagrupament i sortida cap a Passanant.	14.35 h
Passanant. Dinar.	15 h
Sortida cap a Vilanova.	17 h
Vilanova i la Geltrú.	19.15 h

Notes.-

- ** Esmorzarem a Sarral, al bar Sant Cosme i Sant Damià.**
- ** A Forès trobarem una font.**
- ** Finalitzarem l'etapa a la carretera de Passanant. El quilòmetre i mig que hi ha fins el poble el farem amb autocar.**
- ** Dinarem a Passanant.**
- ** Si us plau, sigueu puntuals i respecteu els reagrupaments.**

SECCIÓ DE SENDERS

A.E.TALAIA

DEL BAIX EBRE AL SOLSONÈS

12ª Etapa : SARRAL - FORÈS - SAVELLA - EL FONOLL - PASSANANT

29 de novembre 1992

L'etapa d'avui pot considerar-se dividida en dues parts. La primera part serà el recorregut que ens portarà des de la vila de Sarral, situada a la plana de la Conca de Barberà, fins al poblet de Forès, encimbellat dalt de la serra del Tallat. Farem així una progressiva ascensió des dels 465 metres d'altitud de Sarral fins els 864 de Forès; malgrat tot, la major part del camí té un pendent suau i només s'endureix a l'últim tram. A Forès tindrem ocasió de gaudir d'una àmplia panoràmica sobre la Conca de Barberà; també podrem admirar la seva bonica església parroquial dedicada a Sant Miquel, amb les seves dues portes: la de les Dones i la dels Homes.

A partir d'ací començarem la segona part del recorregut. Baixarem pel vessant septentrional de la serra del Tallat i, vorejant les àmplies comes laterals de la vall del torrent de Forès, arribarem al llogarret de Savella, actualment despoblat, on podrem admirar les restes de la gran masia d'aquest nom i la bonica esglésiola romànica dedicada a Sant Pere.

A continuació, una llarga davallada ens conduirà al poblet del Fonoll, situat a la riba del riu de Forès, avui en dia també deshabitat i mig en ruïnes, però que conserva l'església romànica de Sant Blai. Al Fonoll haurem de deixar el GR que segueix riu avall cap a Segura per enfilar-nos pels vessants de l'altiplà on està situat Passanant. Al capdamunt de la fatigosa pujada, després de vorejar les restes de l'hostal Bacardí i de planejar una estona per a recuperar-nos, arribarem a la carretera. Allí ens esperarà l'autocar que ens portarà fins al poble de Passanant on dinarem i podrem fer una passejada pels seus bonics carrerons.

FORÈS

El municipi de Forès, de 16.52 km², es troba situat a la part central de la Conca de Barberà. El seu terme confronta pel nord-oest amb el de Passanant i pel nord-est amb el de Conesa; pel sud-est amb el de Rocafort de Queralt, pel sud amb el de Sarral i pel sud-oest amb el de Solivella.

El territori s'estén per la serra del Tallat, dita serra de Forès en aquest sector, a l'interfluví entre els vessants del riu d'Anguera, pel migdia, i els del riu Corb, pel nord. Forma l'extrem més meridional dels anomenats Comalats, que tenen el seu punt més alt a l'oest del terme, al tossal de Comalats (869 m), i representa la ratlla de separació entre la Conca de Barbera estricta i la Segarra. Per la part meridional, mirant a la Conca, travessen el terme diversos

barrancs, com el de Mas de Sanahuja, o el del Queràs, que s'ajunten amb la riera de la Salada, la qual s'aiguabarreja amb el riu de Vallverd, al sud-oest de la vila de Sarral. A la part septentrional del terme neix el torrent de Forès, que després de travessar els termes de Passanant i de Vallfogona desguassa per l'esquerra al riu Corb.

La superfície inculta, progressivament en reducció gràcies al constant desmuntament d'aquestes terres, és ocupada per pasturatges (324 ha), bosc (20 ha; en el 1900 el bosc ocupava unes 400 ha) i erms (268 ha). L'agricultura ocupa el 61% del terme i els cereals en són el conreu principal: unes 800 ha (al començament de segle no arribaven a 300 ha). La vinya, cada vegada en més retrocés i centrada principalment al vessant meridional, ocupa només 262 ha, i els ametllers unes 10 ha.

Forès fou un dels primers llocs on s'inicià la tasca de colonització catalana a la comarca després del domini sarraí. El 1058 els comtes de Barcelona Ramon Berenguer I i Almodis el donaren, amb un terme molt ample que integrava Sarral, Solivella i la part meridional dels Comalats, a Mir Foguet i al seu nebot Bernat Llop. Posteriorment passà al comte d'Urgell i aquest el cedí el 1086 a l'Església d'Urgell. El 1178 Alfons I reivindicà diverses dominicatures reials situades a l'antic terme de Forès motivant això la segregació d'un important tros d'aquest terme i la fundació de Sarral el 1180. Deu anys més tard Berenguer de Fluvià venia Forès a Alfons I. El fet que gairebé al llarg de tot el segle XIII fos vila reial li donà dret de tenir

representació a les Corts Catalanes celebrades en aquesta centúria. El 3 de novembre de 1285 Pere el Gran llegà Forès, juntament amb Sarral i Cabra, a Santes Creus, que el senyorejà fins a la supressió de les senyories. Amb tot, el monestir hagué de suportar alguns plets amb la universitat de Forès, que reivindicava diversos drets a Santes Creus.

El primer fogatjament del segle XIV assigna a Forès 101 focs i el de l'any 1380 registra un augment a 111 focs, que marca la seva màxima de tota la història, però a la fi del segle XV ja es registra una important davallada car passa a tenir només 24 focs. Aquesta baixa demogràfica es manté durant molts anys fins arribar al segle XIX; durant la primera meitat d'aquest segle hi ha una recuperació que es palesa principalment el 1860, amb 526 habitants. A partir d'aquesta data Forès sofreix una minva constant (418 habitants el 1900, 309 el 1940) que s'accentua a partir dels anys cinquanta (302 habitants el 1950, 209 el 1960, 86 el 1970 i 71 el 1981).

G O I G S MARE DE DÉU

que es venera en
F O R È S

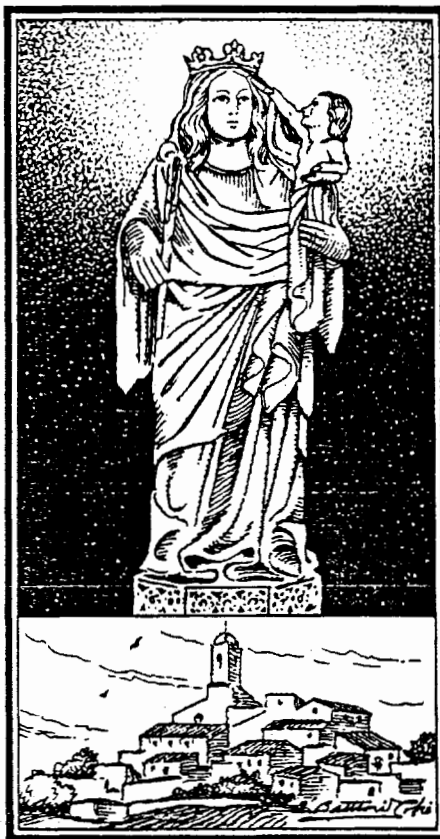

Puix Forès en Vós confia,
humilment Verge sagrada:
*Sigueu la nostra advocada
de la Salut, Mare mia.*

¡Salut, oh Mare divina!
davallada a aquests cimals
des del Cel per medecina
o remei dels nostres mals.
Vostra maternal mirada
il·lumini nostra via... etc.

Per Déu foreu elegida
des de ja l'eternitat,
per a ser salut i vida
de la pobre humanitat
de l'esclavitud salvada
per Jesús que és llum i guia... etc.

Al malalt que no li obra
el remei per la salut,
ve a Vós, i la recobra
si amb constància i fe acut,
que no li és denegada
si és devot i en Vós confia... etc.

Dos prodigis, oh Madona!
la llegenda ens ha contat,
demostrant que per Patrona
sou, sereu i haveu estat.
En el tron on sou posada
altra imatge el pretenia... etc.

I la gent, sens més pensar-hi,
us ha tret del setial,
impedint vostre calvari
una pluja torrencial.
Sense llar, abandonada,
resteu a la sagristia... etc.

Mes, allí, Mare divina,
no us pertoca estar tampoc:
una pesta repentina
assolant està aquest lloc.
Sou de nou entronitzada
i als dos jorns el mal cedia... etc.

a honor de la
DE LA SALUT

L'Església Parroquial de
(Arq. de Tarragona)

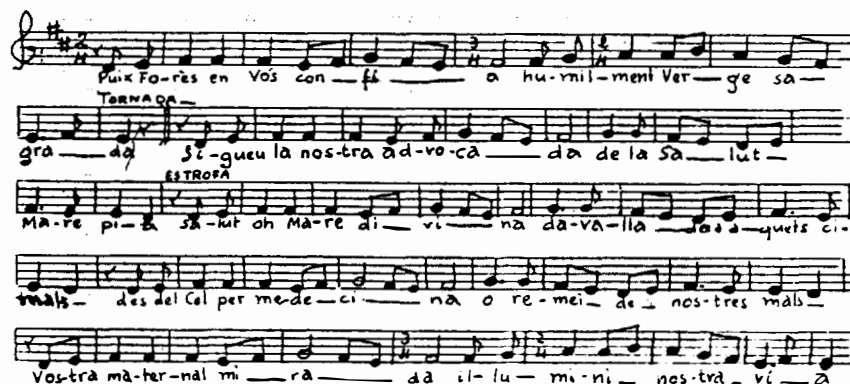

Us mudem el nom, Senyora,
del Remei per la Salut;
a la llar ja no s'hi plora
puix per vostra gran virtut,
l'haveu Vós alliberada
retornant-li l'alegria... etc.

Trossejada vostra imatge,
de l'art gòtic gran tresor,
en senyal d'alt homenatge
aquest poble, amb tot amor,
de la imatge retirada,
còpia igual us oferia... etc.

Beneïu nostra contrada
des d'aquest bonic turó;
allunyeu la pedregada,
de les plantes la pugó.
Collita ben curullada
doneu a la rodalía... etc.

Puix Forès en Vós confia,
humilment Verge sagrada,
*Sigueu la nostra advocada
de la Salut, Mare mia.*

✕ Pregueu per nosaltres, Santa Mare de Déu

✕ Per a què siguem dignes de les promeses de Crist.

PREGUEM: Us supliquem, Senyor Déu, que concediu als vostres servents de poder fruit sempre d'una bona salut espiritual i corporal; i per la intercessió de la benaurada sempre Verge Maria, prop vostre, al Cel, allibereu-nos de les tribulacions de la vida present i feu-nos gaudir de la joia eterna. Per nostre Senyor Jesucrist. Amén.

Lletra de Josep Massons i Andreu

Melodia popular

El poble de Forès es troba situat al capdamunt d'un turonet a 864 metres d'altitud, i es divisa enlairat gairebé des de tots els pobles de la comarca. Es formà a redòs del seu castell del qual no en resta res i que el 1821 constava encara com una mica destruït. Degut a la tendència dels seus habitants de traslladar-se al peu del turonet, al **Pla de la Bassa**, on s'han construït les cases més modernes, l'aspecte general de la població és d'abandó, amb molts dels seus antics edificis mig enderrocats. Darrerament algunes de les cases del nucli vell s'han reconstruït per a ús de segona residència.

Al cim del turó, a la dreta del lloc on hi hagué el castell, és situada l'església parroquial, dedicada a **Sant Miquel**, esmentada en les llistes parroquials del bisbat de Vic de la fi del segle XI i inici del XII; el 1154 va passar a l'arxidiòcesi de Tarragona. L'edifici, ben conservat, té planta de creu llatina, amb creuer i volta blasonada. S'hi entra per dues portes: la de les **Dones**, la principal, a l'esquerra del creuer, i la **dels Homes**, al creuer, a la façana lateral que mira a migjorn. La primera ostenta quatre columnes per banda, arrimades als respectius angles, i coronades per capitells, bastant desfigurats; damunt el llis àbac carreguen tres arquivoltes concèntriques cenyint l'ampla llinda i el timpà esculpit amb creus, anagrames, etc. Arran dels àbacs, corre pels paraments una sanefa d'arquets prismàtics amb un bordó i, al damunt, es desplega un vistós semicercle d'amples dovelles amb sanefa i bordó. S'accedeix a aquesta porta, que és per sota del nivell de la placeta, mitjançant uns esglaons de pedra. La porta dels Homes és més senzilla, i es troba a nivell del carrer. Una sanefa d'arquets prismàtics emmarca el mig punt format per treze grosses i ben tallades dovelles. Damunt la portalada s'obre una petita finestra de mig punt i, a la part superior, s'alça el campanar barroc. L'interior del temple, amb volta lleugerament apuntalada, mostra encara la pedra de fil; l'absis fou enderrocant per tal de bastir-hi una sagristia.

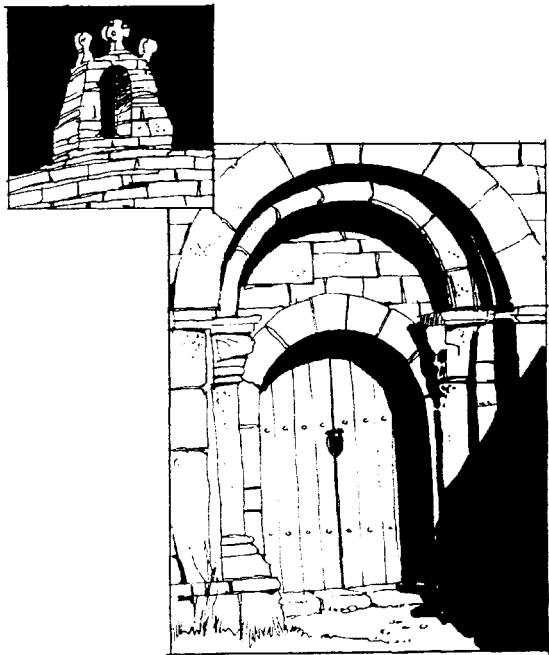
A l'església es conservava una imatge gòtica sota l'advocació de la **Mare de Déu de la Salut**, avui dipositada al Museu Diocesà de Tarragona, per bé que en resta una còpia moderna a Forès. La imatge, que duu la data de 1324, fou encarregada el 1306 pels jurats de Forès al pintor montblanquí Francesc de Penedès, de manera que fos una còpia el més idèntica possible de la Mare de Déu de la Serra de Montblanc, a la qual tenien molta devoció els fidels de Forès.

De les tres creus termenals que hi hagué, avui només en resta una: la que es troba a la cruïlla dels camins que van a Conesa i Rocafort de Queralt; és de tronc octogonal, coronada per un capitell, al damunt del qual hi ha la creu pròpiament dita, que a una cara presenta la Verge amb el Nen al braç esquerre, i un àngel que li fa de peanya; a l'altra cara hi ha el crucifix. De la creu que hi havia al Pla de la Bassa només en resta el tronc octogonal.

SAVELLA

El despoblat de **Savella**, **Saella** o **Savallà de l'Abadiat**, es troba a la part occidental del terme municipal de Conesa, als contraforts ponentins de la serra del Pla de Maria. Actualment l'indret també es coneix pel nom del titular de l'antiga parròquia: **Sant Pere de Savella**. El llogarret es trobava situat al cim d'un pujolet que domina la vall del Fonoll, i fou poblat des de molt antic; en documents apareix amb el nom d'*Ipsa Vetula*. Passà a dependre de Santes Creus el 1383 arran de l'intercanvi que es va fer entre Pere el Cerimoniós i el monestir cistercenc, de la batllia de Sarraí pels llocs del Fonoll, Conesa, Savella, Torlanda i la quadra de Saladern. En aquestes dates Savella comptava amb nou vassalls però a començaments del segle XV el lloc quedà completament despoblat, de manera que Santes Creus obtingué la propietat del lloc per comís el 1441; posteriorment s'hi establiren nous pobladors. A començaments del segle XX hi

habitaven quatre famílies i a l'actualitat només n'hi ha una al Mas de Savella, a l'estiu, al temps de la recol·lecció dels cereals.

ESGLÉSIA SANTI PERE DE SAVELLA (DETALL CAMPANAR).

L'església parroquial dedicada a Sant Pere, és romànica i fou bastida probablement al començament del segle XIII; fou declarada monument historico-artístic el 1977. S'hi conserva una imatge gòtica de Sant Pere, del segle XIV, de pedra policromada, de dimensions superiors a les naturals, de notable perfecció artística; fou molt venerada pels fidels dels pobles veïns. Entre la fi del segle XI i el 1154 la parròquia depenia del bisbat de Vic, i a partir d'aquesta data va passar a l'arxidiòcesi de Tarragona; actualment depèn eclesiàsticament de Forès. Fins fa relativament poc s'hi celebrava festa major i romeria el dia del titular de l'església.

Al pujolet on es troba construïda l'església, vers el nord, al costat del camí que anava cap al Fonoll, es troben les restes de l'antiga població de Savella, consistents en una quinzena de petits habitatges al voltant d'una torre rodona, l'antic castell de Save-

lla, de la qual només es conserven les rengleres de la seva base; el castell fou probablement bastit al segle XI.

EL FONOLL

El Fonoll és un despoblat situat a la banda oriental del terme municipal de Passanant, a la dreta del torrent de Forès, al fons d'una petita vall i al costat de l'antic camí de Forès a Vallfogona. L'indret pertangué al monestir de Santes Creus des del 1383 en base del canvi que la corona va fer d'aquest lloc i de Savella, Torlanda, Conesa i la quadra de Saladern per la batllia de Sarra. A la fi del segle XIV, havent quedat despoblat, el monestir se'l féu seu per comís, fet ratificat mitjançant sentència el 1441, confirmada per la reina Maria l'any següent.

Malgrat que a l'any 1970 encara hi habitaven quatre famílies actualment es troba deshabitada i les cases mig derruïdes. La petita església romànica, d'una sola nau, és l'únic edifici que resta en bon estat. És dedicada a **Sant Blai**, i conserva una bella talla gòtica de pedra d'aquest sant que actualment es guarda a la parròquia de Passanant.

PASSANANT

El terme municipal de Passanat, de 27.48 km², es troba situat a la banda nord-occidental de la comarca, al sector meridional dels **Comalats**, en els primers altiplans de la plataforma segarrenca que s'eleva per damunt de la Conca de Barberà estricta a través de la serra del Tallat, en el seu sector de Belltall, amb una elevació que oscil·la entre els 700 i 840 metres. Confronta a l'est amb el de Conesa, al sud-est amb el de Forès i pel sud amb el de Solivella; per l'oest llinda amb el de Vallbona de les Monges a través del seu agregat de Rocallaura, en un sector amb el de Ciutadilla i amb el de Guimerà. Tots tres municipis de la comarca de l'Urgell, i pel nord-est amb el de Vallfogona de Riucorb, de la Segarra.

A partir d'aquest sector, els altiplans segarrencs apareixen drenats per diversos afluent del riu Corb. A la part ponentina trobem el **torrent de Forès**, que procedent d'aquest municipi, passa pel lloc del Fonoll i desemboca al Riu Corb, amb el nom de **torrent de Saniol**, al terme de Vallfogona, al costat del Molí de la Cadena. El **torrent de Glorieta** neix als estreps nord-orientals de la serra del Tallat, passa vora del lloc de Glorieta i rep, gairebé al límit del terme amb Guimerà, les aigües del **barranc de Belltall**, que procedeix d'aquest indret.

CARRER DE PASSANANT.

De l'antic **castell de Passanant**, situat damunt d'un petit turó a l'extrem septentrional de la població, només queden unes restes que assenyalen el lloc on fou bastit; últimament s'ha descobert un pany de paret lateral que apareix composta de pedres ben tallades i escairades, probablement del segle XIV. La colonització d'aquest indret dels Comalats fou encomanada, al darrer quart del segle XI, pels comtes de Barcelona als Cervera, que progressivament bastiren fortificacions a diversos llocs d'aquesta contrada. L'any 1079 és esmentat el seu terme com a confrontació de la quadra de Poal, dins del terme del castell de Forès, i identificada per diversos autors amb el lloc actual de la Sala. A mitjan segle XII posseïa el lloc Ramon de Cervera, que el 1182 el deixà en testament al seu fill Guillem de Guardiola, i aquest, així mateix, el 1234 a la seva filla Mateua, casada amb Galceran de Pinós. Morta aquesta senyora sense

GOIGS de Nostra Senyora de Passanant

Puix que tanta gent malalta
a vos venen reclamant
sigueu nostra advocada
vos verge de Passanant.

Els pobles d'aquesta terra
i tots vostres naturals,
vist que per Vos es desterra
el torment de tots els mals
visitant vostra capella
vostres glòries cel·lebrant: etz.

De la terra les
vos tingué el cel guardada
per ésser Verge Inmaculada,
concebuda sens pecar,
per remei dels que visiten
vostra gràcia demanant: etz.

Visitant vostra capella
amb molt gran devoció,
de qualsevol trencadura
alcansen curació;
xics i grans vos anomenen
vostres favors implorant: etz.

Remeten la medicina
a Vos, molts desamparats
els quals resten prest curats,
per vostra virtut divina;
i amb la major confiança
en Vos estem esperant: etz.

Als malalts que a vos acuden

de diverses malalties,
vostres favors els ajuden
donant-los salut i alegries,
no mirant nostres desmèrits,
els estan remediand: etz.

Per antiga experiència,
Mare de Déu singular
l'assor de la pestilència
sabem que haveu fet cessar,
amb vostra mà poderosa
nostra salut defensand: etz.

Son tantes les meravelles,
que useu amb els pecadors,
que és més fàcil les estrelles
contar, que vostres favors,
i puix sempre esteu Senyora
amb gràcies patrocinant: etz.

Ditxós lloc de Passanant
pel bé que Déu, l'envia,
remei tens a tots els mals
en la imatge de MARIA
pregueu a Déu, Reina Pia,
nostre remei suplicant: etz.

TORNADA

Puix miracles cada dia
de Déu esteu alcançant:
ajudeu-nos Reina P.a,
Verge de Passanant.

v). *Ora pronobis, sancta Dei Genitrix.*

r). *Ut digni efficiamur promissionibus Christi.*

OREMUS.

Concede nos famulos tuos quæsumus, Domine Deus perpetuo mentis et corporis sanitate gaudere, et gloriosa Beatæ Mariæ semper Virginis, intercessione á presenti liberari tristitia, et æterna per frui læticia. Per Christum Dominum nostrum. r). Amen.

descendència, i després de diversos litigis, la seva possessió passà a la seva mare i germana, Marquesa i GERALDA, respectivament. Aquestes dones, religioses de l'Hospital, en diverses donacions entre els anys 1251 i 1266, cediren tots els seus drets a aquest orde, que n'adquirí la total jurisdicció per compra al Cerimoniós el 1380. Fins el 1406 formà part de la comanda hospitalera de Cervera i a partir d'aquesta data s'integrà a la comanda de Barcelona. Els hospitalers posseïren el lloc fins a l'extinció de les senyories.

El fogatge de 1358 assigna 41 focs a Passanant, més 12 a Belltall i al Fonoll, 13 a Glorieta i 14 a la Sala, és a dir un total de 80 focs; al començament del segle XV sofrí una minva i la xifra global baixà a 50 focs el 1407. Al segle XVIII tingué un cert creixement, car passà de 254 habitants el 1718 a 352 el 1787; començà el segle XIX amb una forta davallada però s'anà recuperant al llarg del segle: 198 habitants el 1845, 927 el 1857 i s'arribà als 1003 el 1887. A principis del segle actual es mantingué per damunt dels nou-cents habitants però a partir del 1936 s'inicià una minva progressiva que ha arribat als 232 habitants el 1981.

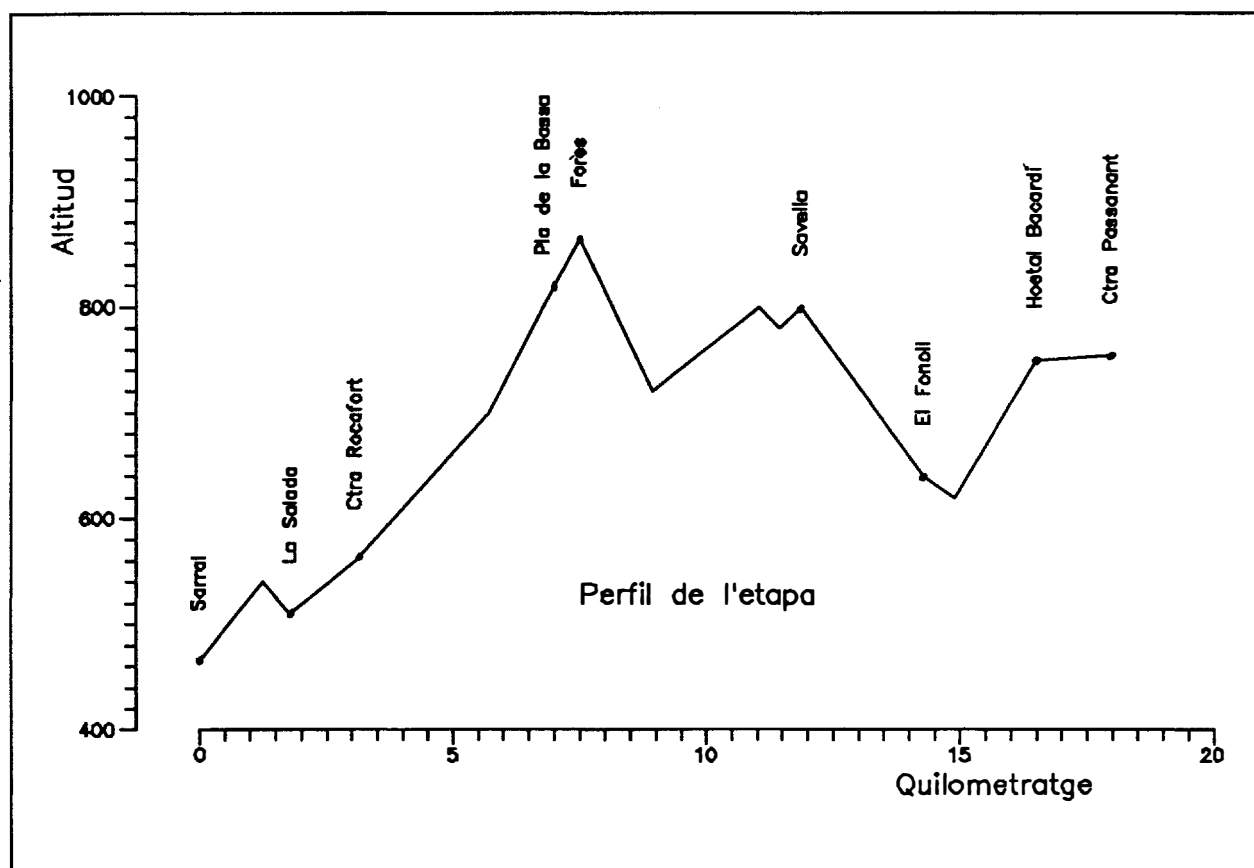
El poble de Passanant és situat en un petit altiplà a la part septentrional del terme (714 m); es formà a redòs del seu castell. De l'antiga església, esmentada documentalment el 1150 en ser concedida per Ramon de Cervera al capellà Pere de Pinós, no en queda res. L'actual església parroquial de **Sant Jaume**, un dels exemplars del barroc més interessant de la contrada, es construí a la fi del segle XVII i al llarg del segle XVIII. Participà en la seva construcció entre el 1770 i 1778 l'arquitecte barceloní Josep Prat. L'any 1864 foren pintades les voltes amb motius florals, i un fris amb representacions dels apòstols que recorre tota l'església; a les petxines de la cúpula hi ha els quatre evangelistes. Hi havia diversos retaules, com el de Sant Antoni de Pàdua, obra de l'escultor sarraenc Isidre Espinalt, destruït el 1936. Hom encara conserva, per bé que desfeta i col·locada a diversos llocs de l'església, la reixa de ferro que tancava el presbiteri, construïda el 1754 pel ferrer Felip Bosc, amb afegits realitzats pel seu fill Joan Bosc el 1778.

La part més interessant de l'església és el **cambril de la Mare de Déu de Passanant**, bastit a la fi del segle XVIII; participaren en la seva construcció l'estuquista italià Mateo Pelosi, el pintor i dorador Johann Ketembaker, els dauradors Bernat Verdú i Pau Rubiol i l'escultor montblanquí Josep Balard. Tant la imatge de la Verge com les diverses pintures en tela foren destruïts el 1936. Resten encara quatre alts relleus de molt bon estil i composició a la **Sala de la Divina Pastora** i que representen la Visitació, la Circumcisió, la Purificació i la fugida a Egipte. A la **Sala del Tron**, on hi havia abans la imatge de la **Mare de Déu Negra**, avui substituïda per una de moderna de guix, es conserven tres medallons situats damunt les cornises que representen la Dormició, l'Assumpció i la Coronació de la Verge. Finalment, a la **Sala dita de la Puríssima**, damunt de la línia de la cornisa i amb disposició semblant a la de la Sala de la Divina Pastora, hi ha quatre alts relleus que representen Jesús entre els doctors, la Resurrecció de Crist, l'Ascensió i la Pentacosta.

A més a més del poble de Passanant, el municipi està format pels poblets de **Belltall**, la **Pobla de Ferran**, el **Fonoll**, la **Sala**, **Glorieta** i els **Vilars**, els quals han esdevingut en algun cas, segona residència per a moltes famílies oriundes de la contrada. El poble de la **Sala de Comalats** es formà a redòs del seu castell, del qual resta la torre quadrada, amb parets de 1.6 metres de gruix i tres pisos, amb una alçada conjunta de 17 metres; s'hi accedia a través d'una porteta adovellada situada en el segon pis. Per bé que al començament del segle XX hi habitaven encara dotze famílies actualment és despoblat i serveix únicament de segona residència. Tenen un especial interès artístic les **cases del Castell** i del **Cavaller**, del segle XVI.

BIBLIOGRAFIA

- ## Gran Geografia Comarcal de Catalunya.
Volum 9. La Segarra, l'Urgell i la Conca de Barberà.
Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona. (1ª Edició, 1983).
- ## Gran Enciclopèdia Catalana.
Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona. (1ª Edició, 1969).
- ## Això és Catalunya. Guia del Patrimoni Arquitectònic.
Departament de Cultura de la Generalitat.
Editorial Plaza i Janés. Barcelona. (1ª Edició, 1988).
- ## La Comanda dels Comalats.
XV Sortida Coneguem Catalunya (1/5/1988)
Secció de Cultura. A.E. Talaia.
- ## La Conca de Barberà.
Josep Mª Poblet.
Biblioteca Selecta nº 320. Editorial Selecta. Barcelona. (1961).
- ## Rutas Turísticas de Cataluña. Volumes I i II.
Francisco Gurri Serra.
Editorial Alpina. Granollers. (1975).
- ## Topogüia del GR-7-1. 2ª Fascicle : Vallfogona de Riucorb -Prades.
Comitè Català de Senders de Gran Recorregut. (1ª Edició, 1988).
- ## Full L-Montblanc 34-16(418)
Servicio Cartográfico del Ejército.
Escala 1:50.000
- ## Guimerà (34-15) 390-III. MTNE.
Dirección General del Instituto Geográfico Nacional. (1ª Edició, 1984)
Escala 1:25.000
- ## Dibuixos d'En Bernat Salvador.

DESCRIPCIÓ DEL RECORREGUT

	Horari	
Parcial	Total	Quilòmetres

0.00	0.00	0.000
------	------	-------

Comencem l'etapa d'avui a Sarra (465 m), a la cruïlla de l'avinguda de la Conca amb el carrer de Tarragona; per aquest carrer s'agafa la pista que condueix a l'ermita dels Sants Metges situada a un quilòmetre de la població.

Hem d'anar per l'avinguda de la Conca, que en realitat és la carretera de Santa Coloma de Queralt, en direcció cap a la sortida del poble.

0.03	0.03	0.250
------	------	-------

En arribar al capdavant del poble hem de deixar la carretera per anar per un camí de carro que surt per l'esquerra passant per entremig d'un edifici de nova planta i la tanca del cementiri. Per damunt de la paret podem veure un gran panteó amb un àngel reflexionant sobre l'existència fugissera dels humans.

Sortim a camp obert; planegem flanquejats per una filada d'ametllers. En acabar-se la filada se'ns separa un camí per l'esquerra que puja vers uns camps.

0.02	0.05	0.420
------	------	-------

Després de girar cap a la dreta deixem un camí que s'enfila per l'esquerra. Comencem a pujar de forma suau; se'ns uneixen camins procedents dels camps laterals.

0.06	0.11	0.820
------	------	-------

Passem per davant d'un antic i monumental forn de guix amb dues boques. Uns metres més endavant el camí bifurca; hem d'anar per la branca de l'esquerra que és una pista de nova construcció.

Compte: Immediatament hem d'abandonar aquesta pista per a continuar per l'antic camí ramader, molt malmès, que se'n va per la dreta, pel costat d'un marge.

El sòl, força erosionat, arriba a convertir-se, en algun tram, en un reguerot que dificulta la marxa. Mica en mica el camí s'enfonsa entre talussos i el pendent es fa més pronunciat.

0.05	0.16	1.040
------	------	-------

En arribar al capdamunt de la pujada desemboquem al bell mig del retomb que en aquest punt fa el camí de carro que havíem deixat. L'hem de seguir cap a l'esquerra.

Uns cent metres més enllà deixem un trencall que se'n va per l'esquerra tot pujant. Nosaltres seguim endavant planejant en direcció a una petita construcció.

0.04 0.20 1.240

Passem a frec de la caseta que queda a la dreta del camí (540 m).

El camí voreja un altiplà que s'estén cap a la dreta ocupat per camps de cultiu. A l'esquerra s'obre la vall de la riera de la Salada; més enllà, al capdamunt de la serra del Tallat, podem veure la característica silueta del poblet de Forès.

Compte: Abans que el camí comenci a baixar suaument cap a l'esquerra hem d'abandonar-lo i seguir per l'antic camí ramader, no tan fressat, que se'n va cap a la dreta planejant.

Més enllà, girem cap a l'esquerra i comencem a davallar vers el llit de la riera. El sòl cada vegada és més herbós.

Després de baixar una estona, el camí passa per un ample relleix de rocalls situat per damunt del curs de la Salada.

0.08 0.28 1.790

Creuem el llit de la riera a gual (510 m) i seguim pel camí que s'enfila per l'altra riba.

0.02 0.30

Desemboquem en un camí carreter enfront d'una caseta; hem de seguir-lo cap a la dreta, planejant paral·lels al curs de l'aigua, en direcció a Forès.

0.02 0.32 2.020

Per la dreta se'ns separa un camí que va a creuar el llit de la Salada; en el camp de l'esquerra hi ha una caseta propera al camí. Comencem a pujar.

0.4 0.36

Deixem un camí a la dreta que es dirigeix vers una caseta planejant; uns cinquanta metres més amunt en deixem un altre.

Continuem pujant, ara per un tram amb pendent més fort i amb el sòl formigonat.

Arribem al capdamunt de la pujada i se'ns ofereix la panoràmica de l'altiplà que s'estén als peus de Forès entre els barrancs del Queràs i del Mas de Sanahuja. Planegem pel costat d'un camp d'ametllers.

0.04 0.40

Deixem un camí a l'esquerra i continuem endavant per entremig de vinyes i camps d'ametllers.

0.04 0.44

Després d'una suau pujada deixem un nou camí a la nostra esquerra. Planegem.

0.04 0.48 3.070

Creuem la carretera de Rocafort de Queralt al coll de Belltall (560 m). Continuem pujant suaument travessant camps de conreu; davant, encimbellat dalt del turó, omnipresent, tenim Forès.

0.10 0.58 3.720

Arribem en una cruïlla; hem de seguir per la branca de la dreta.

Després d'una suau pujada el camí planeja vorejant unes petites colònies de pins. Més endavant tornem a pujar penetrant en un bosquet.

0.09 1.07

Per l'esquerra se'n va un camí; seguim pujant tot girant cap a la dreta. Per aquesta zona sortim del terme municipal de Sarrià i entrem en el de Forès.

0.06 1.13 4.650

Després d'un tram de sòl herbós trobem una bifurcació. La branca de la dreta, més marcada, baixa vers el llit del barranc del Queràs; nosaltres hem de continuar per la branca de l'esquerra que puja.

0.03 1.16

Deixem un camí no tan fressat que baixa cap a l'esquerra; pugem decantant-nos cap a la dreta.

Tornem a passar per entremig de pins.

0.04 1.20

Per la dreta se'ns separa una branca planera i uns metres més endavant se'ns uneix per l'esquerra el camí procedent d'uns camps.

Continuem per la pista, recentment eixemplada, que s'enfila fent un revolt cap a l'esquerra. Després del revolt planegem uns pocs metres; això ens permet de gaudir de l'amplia panoràmica que ens ofereix la Conca.

Tornem a pujar anant cap a la dreta.

0.07 1.27

Iniciem una suau baixada passant per un tram de rocallís. Ja hem arribat al peu de la serra del Tallat; per damunt nostre veiem les cases de Forès.

Deixem un camí poc marcat que se'n va per l'esquerra.

0.02 1.29

Arribem en una bifurcació. La branca de la dreta baixa de forma suau; nosaltres hem de seguir per la branca de l'esquerra, endavant, pujant suaument. Pocs metres més enllà se'ns uneix un camí per l'esquerra.

Travessem un turonet amb pins i baixem lleugerament (700 m). Més endavant la pista gira vers l'esquerra i comença la llarga pujada que ens portarà a Forès; de moment el pendent és moderat.

0.03 1.32 5.730

Se'ns uneix un camí per la dreta; el pendent es fa més fort.

0.03 1.35 5.850

Deixem un camí que baixa cap a l'esquerra. La pista segueix enfilant-se pel vessant de la serra per anar a buscar el coll de Forès.

0.16 1.51 6.660

La pista retomba cap a la dreta per enfilat cap al coll; en aquest punt se'ns uneix, per l'esquerra, l'antic camí de ferradura de Solivella a Forès, actualment només utilitzat per al pas de bestiar.

0.02 1.53 6.780

Desemboquem en el Pla de la Bassa, en el coll de Forès (800 m). Ací trobem la pista asfaltada que, procedent de la carretera que puja de Sarra, porta cap al nucli antic del poble.

Enfront tenim la gran bassa, actualment buida, que dóna nom a l'indret i a l'enforcall amb la carretera podem veure la creu de terme escapçada. Hem de seguir la pista asfaltada en direc-

ció al poble antic, passant per entremig de les cases esparses que s'han anat construint al Pla.

Trobem una font que queda a la dreta de la pista.

0.04 1.57

Després de passar per davant d'una casa pintada de fa poc ens trobem en una bifurcació. El GR segueix per la branca de la dreta, vorejant un mur de formigó, planejant pel peu del turonet on s'aixeca el nucli antic de Forès.

Compte, nosaltres, però, seguirem la branca de l'esquerra que puja pel vessant del turó. Deixem un trencall a la dreta.

Després de fer un revolt cap a la dreta i un cap a l'esquerra planegem una mica i trobem les primeres cases de la població. A mà dreta tenim una magnífica panoràmica de la Conca de Barberà; s'identifica perfectament el camí que hem fet per arribar des de Sarraí fins ací.

0.10 2.07

A mà esquerra deixem un carrer costerut que tot fent una ziga-zaga s'enfila vers el carrer Major que desemboca a la plaça de l'Església (864 m). Uns metres més endavant se'ns uneix un camí que puja per la dreta; aquest és el que hem de seguir per anar a retrobar el GR.

El camí baixa amb fort pendent tot girant cap a l'esquerra. Passem per davant d'algunes cases i deixem trencall laterals.

0.04 2.11 7.780

Arribem en una cruïlla; la branca de la dreta és la pista que ha seguit el GR per vorejar el turó de Forès. Hem de continuar endavant per la pista que es dirigeix vers Conesa; el pes màxim està limitat a 16 tones.

0.02 2.13 7.880

Desemboquem en una petita placeta triangular on hi ha la creu de terme enfront d'una petita casa. Ací hem d'abandonar la pista de Conesa i seguir pel camí que surt planejant per l'esquerra; a la dreta s'obre la vall del riu Vallvert.

Després de deixar l'entrada d'un camp a l'esquerra, el camí es decanta cap a la dreta i comença a baixar. En els camps que queden a la dreta, a un nivell inferior, s'hi veuen unes ruïnes.

0.05 2.18

Per l'esquerra se'n va un camí planejant vers uns camps; seguim rectes baixant. A la dreta queden unes altres ruïnes.

0.08 2.26

El camí retomba cap a la dreta passant a frec d'una petita construcció; el pendent es fa més pronunciat.

0.01 2.27 8.930

Desemboquem a la pista que havíem deixat a la sortida de Forès (720 m); la seguim vers l'esquerra en direcció nord-oest, cap a Conesa.

0.03 2.30

Per l'esquerra se'ns separa un camí que baixa cap al fons de la vall passant pel peu d'una petita edificació; nosaltres seguim endavant pujant lleugerament. A la dreta hem deixat una pila de bales de palla.

0.03 2.33 9.330

Al capdamunt de la suau pujada, quan la pista fa un retomb cap a la dreta, l'hem d'abandonar per agafar el camí que baixa per l'esquerra travessant la petita coma que tenim davant. Voregem un camp de girasols. Per ací abandonem el terme municipal de Forès i entrem en el de Conesa.

A l'altra banda de la coma deixem un camí a l'esquerra i pugem lleugerament. El camí fa un revolt cap a la dreta; a l'esquerra queda l'esbós d'una pista.

Comencem a travessar una altra coma tot iniciant un gran retomb vers l'esquerra. A la dreta queda un camp força extens; a l'esquerra, a l'altra banda de la vall veiem Forès encimbellat dalt del turó.

0.08 2.41 9.880

En arribar a l'extrem del camp travessem un petit barranc passant per un antic pont de pedra. Una vegada a l'altra banda comencem a pujar amb fort pendent pel vessant del turó. A l'esquerra s'estén l'àmplia coma del torrent de Forès plena de camps de cultiu.

Al final de la forta pujada el camí gira cap a la dreta i continua pujant de forma suau.

0.19 3.00

Se'ns uneix un camí que baixa per la dreta; fem un retomb cap a l'esquerra per vorejar la capçalera de la petita vall.

0.03 3.03 11.030

Arribem en un collet (800 m); mirant enrera encara veiem la silueta característica de Forès. Hem de continuar per la petita vall que tenim davant baixant suaument; enfront, enlairada, veiem l'esglésiola de Sant Pere al costat de la masia de Savella.

0.05 3.08 11.430

Troblem una bifurcació (780 m). La branca que segueix recta està barrada per una cadena; és la que ens portaria a la masia nova de Savella. Nosaltres hem d'anar per la branca de la dreta que surt en angle recte travessant la petita vall i enfilant-se per l'altre vessant.

0.07 3.15 11.880

Ens situem en un ampli coll; per la dreta se'ns uneix un camí. Enfront tenim tres branques; el GR segueix per la de la dreta que surt planejant. La branca de l'esquerra, barrada amb una cadena, puja vers el pla que hi ha davant de la masia de Savella. En el turonet situat al nord-oest de la masia s'aixeca l'esglésiola romànica de Sant Pere de Savella.

El camí comença a baixar; se'ns uneixen alguns camins laterals procedents dels camps que voregem. Més endavant penetrem en el bosc.

0.12 3.27

Deixem un camí que surt planejant cap a l'esquerra. Continuem baixant; en alguns trams el sòl està fortament erosionat.

0.10 3.37

Per l'esquerra se'ns uneix un camí que puja del fondal; travessem el límit entre els termes municipals de Conesa i Passanant.

0.07 3.44

Troblem una bifurcació; la branca de l'esquerra travessa el llit del torrent i s'enfila per l'altre vessant. Nosaltres hem de seguir endavant pujant lleugerament. Una mica més enllà tenim una panoràmica de les cases del Fonoll, situades a un nivell inferior, en un revolt del torrent de Forès.

0.04 3.48

Per la dreta se'ns separa un camí embrossat que puja vers una edificació.

0.02 3.50 14.280

Arribem al Fonoll (640 m) i ens trobem amb una bifurcació; hem de seguir per la branca de l'esquerra, vorejant la filada de cases mig derruïdes. El camí revolta cap a la dreta i baixa.

0.02 3.52

Compte. Fem cap en una nova bifurcació; el GR segueix per la branca de la dreta, planejant endavant, però nosaltres ací l'abandonarem per anar a buscar la carretera de Passanant. Així doncs, hem d'anar per la branca de l'esquerra que baixa suaument i que de moment segueix paral·lela al GR.

Uns metres més enllà el camí fa un revolt cap a l'esquerra i segueix paral·lel al torrent de Forès aigües amunt.

0.07 3.59 14.880

En arribar sota de l'església del Fonoll el camí es decanta cap a la dreta per tal de creuar el riu de Forès a gual (620 m). Prop d'ací, aigües amunt hi ha una petita font amb un gran safareig mig malmès, símbol de l'esplendor aquàtica d'altres temps. Es diu que en aquest indret s'hi pesaven peixos amb coves de vímet.

Nota. Si hem visitat l'església del Fonoll podem arribar directament a aquest punt de l'itinerari baixant pel talús. Així ens estalviarem el tomb descrit.

Comencem a pujar amb fort pendent per l'altre vessant. El camí s'enfila fent grans giragonses per tal de suavitzar la pujada alternant trams relativament plans amb altres de fort pendent.

A mida que sortim de la clotada on es troba enfonsat el Fonoll se'ns va obrint la panoràmica; fins i tot tornar a divisar la característica silueta de Forès al capdamunt de la vall.

Després de l'última retombada el camí es dirigeix vers les ruïnes de l'antic hostal Bacardí passant per entremig de camps.

0.36 4.35 16.480

En arribar al costat de les ruïnes de l'antic hostal desemboquem en un camí transversal (750 m); l'hem de seguir cap a l'esquerra.

0.25 5.00 17.980

Arribem a la carretera de Passanant (755 m); en aquest punt finalitzem l'etapa d'avui.

Agustí Poch

Novembre 1992

